

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Fenntartható fejlődés a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban az éghajlatváltozás tükrében”

(2006/C 69/02)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. február 10-én úgy határozott, hogy Működési Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „Fenntartható fejlődés a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban az éghajlatváltozás tükrében”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2005. november 9-én elfogadta (előadó: **Seppo KALLIO**).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. január 18–19-én tartott 423. plenáris ülésén (a január 18-i ülésnapon) 96 szavazattal 14 ellenében, 13 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt.

1. Bevezetés

1.1 Az utóbbi években egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az éghajlatváltozás nagy kihívást jelent bolygónk jövője szempontjából. Az éghajlatváltozást elemző számos tanulmány egyértelműen bizonyítja, hogy a légkörben egyre több az üvegházhatást okozó gáz, és ez globális felmelegedéshez vezet. A légkör összetételének emberi tevékenység hatására bekövetkező változása egyre gyorsul. Az éghajlatváltozás irányában a nemzetközi kutatóközösség egyetért, de a folyamat sebességét illetően eltérő vélemények hallhatók. Az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoport előrejelzése (IPCC, 2001) nem hagy kétséget afelől, hogy a légkör évszázadunk folyamán tovább fog módosulni, ami felgyorsítja a globális éghajlatváltozást.

1.2 Az Európai Unió és tagállamai határozottan síkraszálltak a légköri felmelegedés lassítására irányuló célkitűzések mellett. Politikáinak különböző területein az Unió – a jobb eredmény érdekében – számos változtatást vett tervbe. A klímaváltozás az egyik legnagyobb környezeti, szociális és gazdasági fenyegetés, amelynek az egész világra nézve messze ható következményei lehetnek, és az EU az ellene folytatott nemzetközi küzdelem egyik élharcosa. Az EU feladata az, hogy növelje az éghajlat védelme terén tett erőfeszítéseit, és ennek során az ENSZ Klímaváltozási Keretegyezményében vállalt kötelezettségeinek és a Kiotói Jegyzőkönyv rendelkezéseinek megfelelően csökkentse a mezőgazdasági, erdészeti és halászati szektor üvegházhatásúgáz-kibocsátását. A jelen vélemény az EU klímaváltozással, illetve a klímaváltozás erdészetre, mezőgazdaságra és halászatra gyakorolt hatásával összefüggő intézkedési körének szélesítéséhez próbál fontos szempontokat adni. Megjegyzendő, hogy az eddigi kutatások az erdészet terén jelentősen hozzájárultak a klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatásának jobb megismeréséhez, a mezőgazdaság – és még inkább a halászati szektor – terén azonban kevesebb tudományos információ áll rendelkezésre.

1.3 A nemzetközi közösség több egyezmény, köztük a klímavédelemről szóló Kiotói Jegyzőkönyv alapján igyekszik az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását különböző politikai

iránymódosítások segítségével korlátok közé szorítani. Ezen egyezmények megvalósítása azonban rendkívül nehéznek mutatkozik, ugyanis a nagy szerződő felek közül nem mindenki – így az Egyesült Államok sem – érzi kötelességének, hogy teljesítse az általánosan elismert célkitűzéseket.

1.4 A légköri felmelegedés többféle – közvetlen és közvetett – módon hat a különböző régiókra és gazdasági ágazatokra. Az összes hatás értékelése tudományos szempontból nehéz vállalkozás. Világszerte számos kutatás foglalkozik a kérdéssel, a várható éghajlatváltozásra különböző forgatókönyvek készültek. A már meglévő ismeretekből kiindulva a kutatók igyekeznek felmérni az emberi és természeti rendszerekre gyakorolt hatást. Az adott terület és a körülményekben beálló változás függvényében ez a hatás lehet káros vagy hasznos. A nemzetközi közösség és az EU elsősorban az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésén fáradozik, hogy lassítsa az éghajlatváltozás folyamatát. Az éghajlatváltozás nem csak környezetpolitikai kérdés – gazdasági, társadalmi és kulturális téren is roppant nagy hatása van az egész emberiség, benne az Európai Unió fejlődésére.

1.5 Az éghajlatváltozás fékezése érdekében tett próbálkozások mellett az Európai Uniónak és a többi országnak, illetve régióknak sokkal többet kellene tennie annak érdekében, hogy az emberek és a gazdasági rendszerek alkalmazkodni tudjanak a változó körülményekhez. Ez azért fontos, mert – még ha az éghajlatváltozást hosszú távon meg is fékezzük – már a közeljövőben számítani kell olyan változásokra, amelyek nemzeti és nemzetközi szinten számos társadalmi szektorban jelentős alkalmazkodást tesznek szükségessé. Az éghajlatváltozás érezhetően befolyásolni fogja a világgazdaság irányát és fejlődését, ezért az EU is előterjesztette értékelését a gazdaság alakulásával és az energiafogyasztással kapcsolatban.

1.6 Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás nagy kihívás az Európai Unió számos ágazatának fenntartható fejlődése szempontjából. A következő ágazatokban mindenképpen lépéseket kell tenni: ipar, energiaipar, közlekedés, építőipar, egészségügy, idegenforgalom, biztosítás, földhasználat, biodiverzitás, a természet üdülési célokra való felhasználása, vízkészletek,

halászat, erdőgazdálkodás, növénytermesztés, állattenyésztés és élelmiszer-termelés, vadgazdálkodás és rénszarvastartás. Ezért fontos, hogy az EU és tagállamai kidolgozzák az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás stratégiáját. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság jelen saját kezdeményezésű véleménye keretében néhány kiegészítő szemponttal szeretne hozzájárulni az EU alkalmazkodási stratégiájának továbbfejlesztéséhez, különösképpen az olyan elsődleges ágazatok, mint a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat vonatkozásában.

1.7 A fenyegető természeti katasztrófák – árvizek, szélviharok, jégesők –, amelyek a várható klímaváltozás eredményeként egyre gyakoribbá válnak, a mezőgazdasági, erdészeti és halászati szektorra nézve egyformán negatív következményekkel járnak majd.

2. Az EU mezőgazdasága és az éghajlatváltozás – az alkalmazkodás szükségessége

2.1 Okkal várhatjuk, hogy a globális felmelegedés prognosztizált hatásai a mezőgazdaságot és az erdőgazdálkodást különösen erősen érintik majd, és bizonyos mértékig a halászatban is érezhetőek lesznek. Mivel e szektorok csekély mértékben járultak hozzá az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásához, a klímaváltozással kapcsolatos európai politikák kialakítása és végrehajtása során szerepüket eddig csak másodlagosnak tekintették. Az IPCC kutatásai szerint a klímaváltozás elkerülhetetlen; fontos tehát, hogy ezekre az ágazatokra a szükséges adaptációs változtatások szemszögéből tekintsünk.

2.2 Az európai agrármodell alapja, hogy a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat fenntartható módon megújítható alapanyagokat és termékeket biztosít a fogyasztók és az ipar számára. Az EU sokat fáradozott az élelmiszerek és egyéb termékek jó minősége, és a minőség megőrzése érdekében. Az elért célok és eredmények megőrzése érdekében új intézkedésekre van szükség az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz.

2.3 Az éghajlatváltozás következményei a világ minden táján tapasztalhatók, így az EU élelmiszertermelésében, a vízhez való hozzáférésben, illetve az egészségügyben is. Az Európai Unió északi területein a felmelegedés következtében magasabb, délen viszont – a gyakoribb aszályos időszakok miatt – alacsonyabb lesz a terméshozam. A klímaváltozás sebessége és formái eltérőek lesznek majd az Unió egyes tagországaiban és régióiban, de jelenleg mindenesetre egyértelmű melegebb tendencia figyelhető meg. Az ivóvízhez és öntözővízhez való hozzáférés a déli területeken több gondot fog okozni.

2.4 Egyre gyakrabban kell számolnunk szélsőséges időjárási jelenségekkel, például viharokkal, áradásokkal, aszályos időszakokkal és tartós hőhullámokkal. Az egyre melegebb időjárási viszonyok miatt a szünnyugok és víz terjesztette betegségek fellépésének kockázata is nő. A klímaváltozás e problémák előfordulási gyakoriságát is befolyásolja majd az egyes országokban és régiókban.

2.4.1 Az Európai Unióban az élelmiszertermelés súlypontja hosszú távon észak felé tolódik. A felmelegedés következtében a fejlett és a fejlődő országok közötti jóléti különbség minden valószínűség szerint tovább fog nőni, ami kihat az élelmiszertermelésre és -forgalmazásra is. Elképzelhető, hogy az éghajlatváltozás egyes területeken élelmiszerhiányhoz és az élelmiszer körüli konfliktusokhoz vezet majd. Fontos számolni azzal a ténnyel, hogy a klímaváltozás komoly zavarokat okozhat a vízkészletekhez való hozzáférésben.

2.4.2 Az Európai Unió erre jobban fel van készülve, mivel jó az infrastruktúrája, és agrárpolitikája arra rendezkedett be, hogy az Unió egész területén fenntartsa a termelést. A változások során az EU-nak ügyelnie kell arra, hogy mindig elegendő eszköze és forrása legyen saját élelmiszer-termelésének fejlesztésére és biztosítására.

2.5 Az EU agrárpolitikája nem tartalmaz olyan világos stratégiát az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra, amelynek segítségével szembe lehetne szállni az éghajlati változások már elkerülhetetlen következményeivel. Egyes tagállamok nemzeti szinten dolgoztak (vagy éppen most dolgoznak) ki alkalmazkodási stratégiákat. Mivel például a kultúrnövények alkalmazkodóképessége általában meglehetősen jó, az európai mezőgazdaság jelenlegi helyzete nagyon kedvező abból a szempontból, hogy meg tud-e majd birkózni az éghajlatváltozással.

2.5.1 Növénynemesítéssel néhány év leforgása alatt válasszani lehetne az éghajlatváltozás kihívásaira. Az alkalmazkodás folyamatában a genetikai sokféleség is szövetséges lehetne. A gazdasági társaságoknak a növénytermesztés és haszonállattartás terén növelniük kellene az új technológiák kifejlesztésére szánt eszközöket. Az időjárási ingadozások, illetve az állat- és növénybetegségek miatt keletkezett károk korlátozására hatékony kockázatkezelő rendszert kellene kidolgozni.

2.5.2 A kutatásokat is fokozni kell a mezőgazdasági szektorban, hogy a megváltozott ökológiai feltételekhez jobban alkalmazkodó új fajtákat fejlesszenek ki, illetve olyan fajtákat, amelyek például nitrogéntartalmú műtrágyákból kevesebbet igényelnek (a kibocsátás korlátozása). Bővíteni és fejleszteni kell a klímaváltozással foglalkozó egyetemi oktatást és az ilyen tárgyú kutatásokat – mind az alapkutatókat, mind a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás kutatását.

2.5.3 Elsősorban arról kell azonban gondoskodni, hogy megmaradjon az EU mezőgazdasági területeinek általános termékenysége. Új természetstechnológiák kifejlesztésével megakadályozható a talaj leromlása. A mezőgazdaság számára kritikus pont a jövővízi vízügyi politika kialakítása – különösen azokon a területeken, ahol a vízhiány egyre nagyobb gondot jelent.

2.6 Behatóbban kell tanulmányozni az éghajlatváltozás kihatását a globális élelmiszerpiacra, mivel e piac változásai az EU termelési célkitűzéseire is visszahatnak.

2.7 Az Európai Unió számos környezetvédelmi intézkedést foganatosított a mezőgazdaságban keletkező üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére. Egyben törekszik arra, hogy a mezőgazdasági termelésben nagyobb szerepe legyen a bioenergia-termelésnek, mert ettől környezetvédelmi és éghajlati szempontból kedvező hatások várhatók. Az EU-nak új környezetvédelmi intézkedéseket kell kidolgoznia a mezőgazdaság területén, melyek a műtrágyák hatékonyabb felhasználását, illetve az állatállomány metánkibocsátásának lehetőleg minimálisra csökkentését, vagy a kibocsátott metán visszanyerésének elősegítését célozzák. Tehát az uniós mezőgazdasági és környezetvédelmi politika iránymódosítása kihat az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának jövőbeli szintjére.

2.8 Az új helyzetben a vetésterületet az eddiginél nagyobb mértékben kell nem élelmiszer-termékek előállítására kihasználni. A bioüzemanyagokat a legtöbb uniós tagállamban még mindig túlságosan ritkán alkalmazzák. Előállítását számottevően meg kell növelni, ha el akarjuk érni az uniós bioüzemanyag-felhasználásának előirányzott szintjét. Az EU-nak utólagosan módosítania kellene bizonyos, az energianövények termesztését korlátozó rendelkezéseket, például a támogatható vetésterület korlátozása, illetve a parlagterületek nem élelmiszertermékek termesztésére való felhasználása vonatkozásában. A bioenergia felhasználása mellett több érv is szól: a foglalkoztatási oldal, az energiatermelés diverzifikálása, valamint a kedvező éghajlati hatás.

2.8.1 Az EU-nak lehetővé kell tennie, hogy a mezőgazdaság teljes mértékben betölthesse a bioüzemanyagok termelőjének szerepét, s ezáltal az Unió közelebb kerülhessen a bioüzemanyagokról szóló irányelv céljainak eléréséhez. Át kell gondolnia bizonyos KAP-szabályok adaptálásának lehetőségét, és újra kell értékelnie a WTO Blair House Megállapodásának tartalmát, amely korlátozza az olajos magvak pihentetett földeken való, nem élelmiszer-ipari célú termesztését. Az EU-nak fel kell oldania ezt a korlátozást, mivel az olajos magvak termesztésére már nincs garantált termelési támogatás.

2.8.2 Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás az élelmiszerlánc egésze során összehangolt nemzeti és EU-szintű együttműködést tesz szükségessé. Az alkalmazkodás a fogyasztó számára is nagy kihívást jelent – őt a célnak megfelelő felvilágosító és tájékoztató intézkedésekkel kell megszólítani. Az EU-nak és tagállamainak összehangolt képzési, tájékoztató és népszerűsítő kampányt kell szerveznie, hogy a nagyközönség jobban megértse a klímaváltozás összetett folyamatait.

3. Halászat: csekélyebb alkalmazkodási igény

3.1 Az EU halászati politikája főként a halállomány ellenőrzésére és a piac szabályozására összpontosított. A vízminőség megőrzése természetesen olyan gond, amely a halászatot is érinti. Az EU halászati politikája nem tartalmaz konkrét tennivalókat az éghajlatváltozás hatásaival összefü-

gésben, éghajlatváltozással kapcsolatos iránymutatásaiban azonban szerepel, hogy a klímaváltozás Európa-szerte, illetve bizonyos régiókban hosszú távon hatással lesz a halászati iparra. Az EU úgy véli, hogy képes a változtatásra és arra, hogy alkalmazkodjon a jövőbeli változásokhoz. A jelenlegi ismeretek szerint a vizek éghajlatváltozás okozta felmelegedése az óceánokban valószínűleg nem jár különösebb változásokkal, a kisebb víztestekben – tavakban, folyókban – azonban jelentősebb hatása lesz. A halállományok esetében is jelentős változások várhatók, többek között a táplálékviszonyok megváltozása miatt. A melegebb vizekben idegen halfajták jelenhetnek meg, míg a honos fajok eltűnnek.

3.2 Az északi EU-országok part menti és belvizeiben nagyobb mértékű változással kell számolni. A minőségi hidegvízi halak a jelek szerint veszélyeztetetté válhatnak. Az EU északi vidékein nyilvánvalóan megfogyatkoznak majd elsősorban a gazdasági szempontból értékes halfajok, köztük a lazacfélék, míg a gazdaságilag kevésbé értékesek egyre terjednek. A különböző halfajok alkalmazkodóképessége is igen eltérő. Nyilvánvalóan alapvető tényező az éghajlatváltozás sebessége, illetve hogy ez a folyamat hogyan hat a vizekre. A klímaváltozás általános irányzata szerint a vízhőmérsékletek emelkednek; erre már tudományos bizonyítékok is vannak, például a sarki területek vagy Szibéria mocsarai esetén. Másrészt a tenger ökológiai rendszere viszonylag rugalmasan reagál az éghajlatváltozás hatásaira. Jóval nehezebb a helyzet a folyók és tavak esetében, az alkalmazkodásnak erről az oldalról azonban jelenleg csak elenyésző kutatási eredmény áll rendelkezésre.

3.3 A hal- és víziállat-tenyésztés feltételei az éghajlatváltozás során javulhatnak. Mező a vízmennyiség, ezáltal növekszik a parti vizek ösztérülete, így lehetővé válik a haltenyésztés bővítése. Az EU északi részén található vizek hőmérsékletének növekedése pedig elképzelhető, hogy kedvezőbb feltételeket teremt a halak táplálkozása szempontjából. Ugyanakkor a melegebb víz kockázatot is jelenthet a halak egészségére és minőségére nézve. A vízhőmérséklet változásainak nem csupán gazdasági, hanem természeti következményei is lesznek, minde nélkül a biodiverzitás csökkenése révén.

3.4 A halállományok fenntartható fejlődésének kiindulópontja a tudásban és a kutatásban keresendő. Az EU halászati politikáját gyakran nagyon nehéz volt irányítani és megvalósítani. A halászatnak komoly kihívásokra és terhelő tényezőkre kellett megoldást találnia, többek között jövedelmezőségi és dioxingondokra, illetve az ágazat szabályozására. A halászat ágazatának alkalmazkodóképességét az is javíthatná, ha sikerülne gátat vetni az ember okozta káros hatásoknak, például a vizek túltrágyázásának és a vízminőség romlásának. Az ágazatban nagy szükség van az éghajlatváltozás kutatására. A vizek ökológiai rendszere rendkívül összetett, ezért kutatása nagy kihívást jelent. Fontos, hogy az Európai Unió erre a célra további eszközöket bocsásson rendelkezésre, és kibővítsen a többoldalú nemzetközi kutatást, valamint az együttműködést.

4. Erdőgazdálkodás: hosszú távú stratégiákra van szükség

4.1 Az EU erdőállománya egyre növekszik. Az éves növekedésnek csak a felét termelik ki, miközben a kiterjedt erdőtelepítési programok eredményeképpen új erdőterületek is képződnek. Az erdő és a fa az óceánok után a szén legfontosabb elnyelője, emellett a fa alapú termékek a nem megújuló erőforrásokból készülő termékeket is helyettesítik. Az európai erdőpolitika az egyes tagállamok kezében van, mégis láthatóan egyre inkább az EU-jog és egyéb nemzetközi egyezmények befolyása alatt áll. Az erdőkért felelős miniszterek európai konferenciája (MCPFE – *Ministerial conference on the protection of Forests in Europe*) meghatározta a tartamos erdőgazdálkodás kritériumait és mutatóit. Ezek képezik az erdő erőforrásai fenntartható felhasználásának alapját. Fontos, hogy a fenntartható fejlődés keretében az EU nyomatékosan támogassa ezt a folyamatot – természetesen a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartásával.

4.2 A szakszerű erdőgazdálkodás alapfeltétele annak, hogy az erdő alkalmazkodni tudjon az éghajlatváltozáshoz. Az EU legtöbb erdeje rendszeres művelés alatt áll, így ezek megőrzik magas fatermő- és életképességüket. Az erdőgazdálkodásra jellemző hosszú időbeli távlatok (15–150 éves vágásforduló) szükségessé teszik az alkalmazkodást segítő esetleges intézkedések minél előbbi bevezetését. Jelenleg az erdőfelújítási módszerekre, így többek közt a fajok megválasztására kell különös figyelmet fordítani. Mivel a klimatikus körülmények viszonylag rövid időn belül nagy valószínűséggel jelentősen megváltoznak, Európai erdei érzékenyebbé válnak majd a rovarkárosításra. Az EU-nak az élő károsítók (például rovarok és gombák) jelentős veszélyeire való felkészülés érdekében támogatnia kell az egyes országok erdészeti hatóságai és az egyéb érintettek közötti együttműködés javítását.

4.3 Az Európai Unió területén nagyon sokféle erdő van. Az európai erdők a földrajzi fekvés függvényében a boreális, az atlanti, a kontinentális, a mediterrán, az alpesi vagy a makronéziai erdőövezetbe esnek. E területek között a biotikus tényezők tekintetében rendkívül nagy különbségek vannak. Az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodás elsődleges ágazatokra vonatkozó stratégiájának kidolgozását ezért az erdőgazdálkodás terén nemzeti vagy regionális szinten kell előkészíteni. Az erdőknek fontos szerep jut Európa természetes ökoszisztémájának stabilizálásában, és fenntartásuknak döntő hatása lesz a kontinens természetes és természetszerű ökoszisztémáinak stabilitására.

4.4 Az éghajlatváltozás következtében már eddig is gyakrabban léptek fel természeti csapások, és ezek számának további növekedése várható. Az erdő tekintetében ez valószínűleg főként az erdőtüzek, viharok és a rovarkártevők inváziójának gyakoribb előfordulásában fog megmutatkozni. Hogy fel legyen készülve a válsághelyzetekre, az Európai Uniónak olyan intézkedéseket kellene hoznia, amelyek lehetővé teszik a gyors segélyakciókat és a megfelelő anyagi és pénzügyi segítséget. Ez utóbbit például az Unió Szolidaritási Alapján vagy

ehhez hasonló eszközökön keresztül lehetne rendelkezésre bocsátani.

4.5 Tekintettel a biotikus tényezők általi szennyezéssel szembeni nagymértékű érzékenységre, az Európai Uniónak továbbra is tanácsos szigorúan ellenőriznie az EU határain kívül eső országokból behozott gömbfát és fatermékeket. Ez az intézkedés az európai erdőket hatékonyan védené a nem honos kártevőfajok, például egyes rovar- és gombafajok ellen. Az import ellenőrzése azonban nem vezethet oda, hogy indokolatlan akadályokat állítunk a nemzetközi kereskedelem elé.

4.6 Az erdőtüzek – főként az EU déli területein – már most nagy gondot jelentenek. Mivel az éghajlatváltozás hatására a helyzet várhatóan tovább romlik, fokozni kell az EU által már megkezdett munkát az erdőtüzek megelőzése, illetve megfékezése és európai kockázatkezelési tervek kidolgozása érdekében.

4.7 A tartamos erdőgazdálkodásnak köszönhetően az EU erdőpotenciálja folytonosan növekszik. A fa mint megújuló természeti erőforrás építőanyagként és energiahordozóként való forgalmazása gondoskodik a szén-dioxid hatékony megkötéséről az erdőkben és az erdei termékekben, amelyek elnyelik a szén-dioxidot, ráadásul helyettesíthetik a nem megújuló erőforrásokon alapuló nyersanyagokat. Több országban, különösen azok vidéki területein, a fa növekvő felhasználása az amúgy gyér számú munkahelyteremtő lehetőség egyike lehet. Mindez különösen érvényes a fából történő energianyerésre, amely munkaigényes, ezért gyakran helyi szinten, egyszerű fűtőrendszerekkel végzik a vállalkozók.

4.8 Az erdőgazdálkodás összetett biológiai rendszerben működik, amelynek kutatása, többek között a hosszú regenerációs idő miatt, sok időt vesz igénybe. Az infrastruktúra és a különböző logisztikai rendszerek a gazdaságos erdőgazdálkodás alapvető feltételei. Feltételezhető, hogy az éghajlatváltozás délen szárazsághoz, az északi területeken pedig a talaj nedvességtartalmanak növekedéséhez vezet, ami szükségessé teszi olyan erdészeti gépek kifejlesztését, amelyek hatékonyan működnek anélkül, hogy eközben túlságosan károsítanák a talajfelszínt. Emellett be kell fektetni a biológiai jellegű alap kutatásba is. Az európai erdőgazdálkodási modell fenntartása, illetve a megváltozott éghajlati viszonyokhoz való igazítása érdekében fontos, hogy az EU ebben az ágazatban elegendő anyagi eszközt biztosítson a kutatás és fejlesztés támogatására. Tekintetbe kell venni a hetedik kutatási keretprogram előkészítése során létrejött „Forest Based Sector Technology Platform”-ot. Európa- és világszerte meg kellene könnyíteni a különböző kutatási intézmények együttműködését.

4.9 A gazdaságilag fenntartható erdőgazdálkodás elengedhetetlen az EU területén fekvő, magán- és állami tulajdonban lévő erdők szakszerű fenntartásához és egészségének megőrzéséhez. Az EU-nak az erdőgazdálkodást minden jogalkotási lépésében önálló gazdasági ágként kell tisztelnie, és – e gazdasági ág szempontjából is – mindig meg kell fontolnia a következményeket, nehogy akaratlanul is kontraproduktív jogszabályok szülessenek.

4.10 Az őshonos fajok genetikai alapon könnyebben alkalmazkodnak a helyi éghajlati változásokhoz, ezért előnyben részesítendőek – ugyanakkor érdemes megragadni az alkalmat, hogy bizonyos fajokat megpróbáljunk Európa északabbra fekvő területein megtelepíteni. Ahol a körülmények engedik, az egyes erdőké legyen az elsőbbség.

4.11 Az éghajlati változások következtében valószínűleg tovább nőnek az ipari és a fejlődő országok közötti gazdasági különbségek. Az Európai Uniónak támogatnia kell azokat a törekvéseket, amelyek egy olyan, globálisan kötelező érvényű erdőkonvenció létrehozására irányulnak, amely – az alkalmazkodási stratégiákat magában foglalva – számos fejlődő országnak nyújtana segítséget fejlődésük irányításában. Az erdők mint világszerte jelentős erőforrások megóvása érdekében kapacitásépítésre és irányításra („governance”) van szükség. A Kiotói Jegyzőkönyv által létrehozott „tisza fejlesztési mechanizmus” (Clean Development Mechanism, CDM) ösztönzőt jelent az EU érintett szereplői számára, hogy járuljanak hozzá a fejlődő országokban az erdőtelepítéshez, s egyben eszközt arra, hogy az EU fokozza erőfeszítéseit a fejlődő országok széndioxid-kvótarendszerét illetően.

4.12 A klímaváltozásnak nagy hatása van az EU egészére és a különböző közösségekre. A Közösségnek jelentősen bővítenie kell intézkedéseit az oktatás, képzés, tájékoztatás és a nyilvános viták terén, hogy a polgárok jobban megértsék, milyen komoly mértékben befolyásolja a klímaváltozás az EU erdeinek jövőjét.

4.13 Rövid távon azonban az éghajlatváltozás kedvezően is hathat az erdőgazdálkodásra. Ez különösen érvényes Európa északi területeire, ahol már most is korszerű, igen fejlett, független erdőgazdálkodási szektor létezik. A klímaváltozás hatásait az erdőgazdálkodást fejlesztő intézkedések során EU-szerte figyelembe kell venni.

4.14 A mutatkozó változások elemzésébe a parafatermelést, az erdei melléktermékeket, például az erdőben termő bogyó gyümölcsöket és gombákat, valamint a kedvező környezeti hatásokat is figyelmesen be kell vonni. Emellett manapság a modern erdőgazdálkodás és a fenntartható fejlődés szerves része a vadállomány kezelése is.

4.15 Az Európai Unió 1998-ban született erdőstratégiájában és az Európai Bizottság által jelenleg készített cselekvési tervben figyelembe kell venni az éghajlat változását, és javaslatot kell tenni a szükséges intézkedésekre, a fa mint erőforrás további mobilizálását segítő. Az Európai Bizottság közleménye és az Európai Tanács következtetései kiemelt célként jelölték meg az erdészeti ágazat alkalmazkodását a klímaváltozáshoz. Igen lényeges, hogy e folyamat során hatékony és szoros együttműködés valósuljon meg az Európai Bizottság különböző főigazgatóságai, valamint a tagállamok és az egyéb érintettek között.

4.16 Az EU-nak a különböző nemzetközi egyezmények és erdőprogramok kidolgozásakor és elfogadásakor bizonyos teret kell hagynia a mérlegelésre, hogy például szükséghelyzetben ki lehessen termelni olyan erdőket, amelyek egészsége meggyengült, és komoly rovarkárosítás veszélyének vannak kitéve. Ez lehetővé tenné a megfelelőbb fajokkal való gyors újraerdősítést.

5. Következtetések és ajánlások

5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a klímaváltozás a legnagyobb próbatétel, amellyel az elkövetkező években és évtizedekben az Európai Uniónak és egész bolygónknak szembe kell néznie. Az EU-nak jelentősen fokoznia kell a klímaváltozás elleni küzdelem keretében tett erőfeszítéseit, és a különféle politikák területére következetesen kiterjedő alkalmazkodási stratégiák kidolgozásához kell fogynia. Az elnökséget a jövőben ellátó országoknak egyre nagyobb figyelmet kell majd szentelniük a klímaváltozási politika bővítésének, hogy az az alkalmazkodást szolgáló intézkedéseket is magában foglalja.

5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a vidéki területek ágazatai, a mezőgazdaság, az erdészet és a halászat csupán kismértékben járultak hozzá az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásához, így e szektorokat az EU klímaváltozási politikájában figyelmen kívül hagyták. Az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoport (IPCC) kutatásai szerint a klímaváltozás elkerülhetetlen, fontos tehát, hogy az EU e szektorokban az adaptációs intézkedésekhez is előkészítse a talajt.

5.3 Az EGSZB véleménye szerint elengedhetetlen, hogy az Unió jelentősen növelje azokat a kutatási forrásokat, amelyek a klímaváltozás és az alkalmazkodási politikák elemzésére, valamint a biztonsági programok megvalósítására irányulnak. Ez különösen érvényes a természeti erőforrásokon alapuló ágazatokra.

5.4 Az EGSZB arra szólít fel, hogy az EU teljes megművelhető földterületét tartsák termelésre alkalmas állapotban. Ehhez kapcsolódóan az EU-nak fokoznia kell az élelmszer-biztonság és az ellátás biztonsága érdekében tett erőfeszítéseit is. Az EU mezőgazdasági támogatásokkal és termeléssel kapcsolatos jövőbeli politikájának, illetve kereskedelem- és energiapolitikájának kidolgozásakor különös figyelmet kell fordítani a bizonytalansági tényezőre, amelyet a klímaváltozás ezen elsődleges iparágak szempontjából jelent.

5.5 Az EGSZB felszólítja az EU-t, hogy nemzetközi fórumok igénybevételével hívja fel a figyelmet a klímaváltozásnak az éhínség leküzdését megnehezítő hatásaira, amelyek nyilvánvaló következményekkel járnak mindenekelőtt az egyenlítői övezet fejlődő országaira nézve.

5.6 Az EGSZB úgy véli, hogy a klímaváltozás elleni küzdelem mellett arra is szükség van, hogy az EU és valamennyi tagállam hozzáfogjon az ágazatokra lebontott alkalmazkodási stratégiák elkészítéséhez. Néhány tagállamban már készültek ilyen stratégiák. Az Unió a célirányos összehangolással és a nemzetközi egyezmények támogatásával tud hozzájárulni ehhez a munkához, ami globális szinten is segítené az ilyen célú erőfeszítések fokozását.

5.7 Az EGSZB véleménye szerint fontos vizsgálni a klímaváltozásnak a vidéki ágazatokra gyakorolt „dominóhatásait”. A klímaváltozásnak ugyanis egyéb ágazatokra (ipar, energiaipar, szállítás, turizmus, egészségügy) is jelentős kihatása van, közvetett módon befolyásolva a vidéki ágazatok fejlődését és az ott jelentkező adaptációs igényeket.

5.8 Az EU és a tagállamok nemigen tudják felmérni, milyen hatással lesz a klímaváltozás a halászatra. Az ezt célzó munka szorosan összekapcsolódik azzal a kérdéssel, hogy miként alakul majd a vízkészlet-gazdálkodás. A halászati politika keretében is fel kell mérni, hogy milyen változtatásokra van szükség a szektorban ahhoz, hogy alkalmazkodjunk a vízkészletekben és a halászat feltételeiben beálló változásokhoz.

5.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a fa mint erőforrás termelését és használatát fokozni kell, és hogy az erdők klímaváltozás fékezésében betöltött szerepének nagyobb súlyt kell tulajdoní-

tani. Az a véleménye, hogy fontos az erdőültetések mértékének növelése, mind az EU-ban, mind globális szinten. Ezt az EU fejlesztési politikájának is központi elemévé kell tenni.

5.10 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság tegyen javaslatot széles körű, az EU-n belüli, illetve világméretű tájékoztatási és oktatási kampány indítására, melynek egyik célja a figyelem felkeltése volna a civil társadalom szereplői és a politikai döntéshozók körében. Ez hozzájárulhatna ahhoz, hogy felgyorsuljon az alkalmazkodási stratégiák előkészítése, és végrehajtásuk hamarabb megkezdődjék.

Brüsszel, 2006. január 18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság jelentése a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak az alkohol és az alkoholtartalmú italok jövedékiadó-mértékéről (előterjesztés az alkohol és az alkoholtartalmú italok jövedékiadó-mértékének közelítéséről szóló 92/84/EGK tanácsi irányelv 8. cikke alapján)”

COM(2004) 223 final

(2006/C 69/03)

2004. május 27-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti kérdésben.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció véleményét 2005. november 8-án elfogadta. (Előadó: Clive WILKINSON).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2006. január 18–19-én tartott 423. plenáris ülésén (a 2006. január 18-i ülésnapon) 81 szavazattal 33 ellenében, 15 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt.

1. A következtetések és ajánlások összefoglalója

1.1 Az alkohol és az alkoholtartalmú italok adóztatásának jelenlegi rendszere nem úgy működik, ahogy azt a fogyasztók joggal elvárhatnák a belső piactól, a tagállamok azonban még nem állapodtak meg az ezekre a termékekre kivetett jövedéki adó mértékének harmonizálásáról, azon túlmenően, hogy minimális adómértéket állapítottak meg. A kereskedelmi szakemberek szempontjából a jövedéki adó a fogyasztás országában fizetendő adó.

1.2 Az Európai Bizottság által a jelenlegi rendszer működéséről tett jelentések gyakoriságát realisabbá kellene tenni, azaz nem szabadna öt évnél gyakrabban kérni azt.

1.3 A jelenlegi rendszerben gyakran olyan kérdések merülnek fel bizonyos termékeknek a jelenleg elfogadott struktúrában elfoglalt helyével kapcsolatban, amelyekre nem lehet egyszerű választ adni; ez ahhoz vezethet, hogy minden tagállam saját maga keres megoldást a problémákra. Emellett a közös

nómenklatúrában szereplő helyes kódokkal kapcsolatos gondok is még fennállnak. Figyelembe kellene venni az ezen termékekre vonatkozó két nagy kereskedelmi kategóriát, egyrészt a hivatásos kereskedők közötti kereskedelmet, másrészt a magán-személyek vásárlásait. Ez utóbbiak két részre oszthatók: közvetlen vásárlásokra és távvásárlásokra; a két esetben más-más problémák merülnek fel.

1.4 Az egészségi problémák abból erednek, hogy egyes emberek túl sok alkoholt fogyasztanak, nem pedig abból, hogy milyen formában fogyasztják azt.

1.5 A magasabb jövedéki adó nem jelent megoldást a túlzott alkoholfogyasztás egyéni problémájára. Nincs döntő bizonyíték arra, hogy a magas jövedékiadó-mértékek révén hosszú távon visszaszorulna a túlzott fogyasztás. Ezért a problémák leküzdése és a közegészség javítása érdekében alapvetően oktatáson és megelőzésen alapuló egyéb intézkedéseket kell alkalmazni.